

Δημόσιο Πανεπιστήμιο για όλες & όλους ↳ ΤΟ ΜΟΝΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟ

24

Λόγοι για τη μη ίδρυση
ιδιωτικών πανεπιστημίων
στην Ελλάδα

Η παιδεία είναι κοινωνικό αγαθό

✘ όχι εμπόρευμα

Η εκπαίδευση είναι επένδυση

✘ όχι δαπάνη

Η μόρφωση είναι δικαίωμα

✘ όχι προνόμιο

Η έρευνα υπηρετεί την κοινωνία

✘ όχι τις αγορές

ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ

Φεβρουάριος 2024

**Ίδρυση «μη κρατικών, μη
κερδοσκοπικών» πανεπιστημίων:
Μια άκαιρη, αχρείαστη και
αντιαναπτυξιακή νομοθετική
πρωτοβουλία της κυβέρνησης**

I. Ίδρυση «μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών» πανεπιστημίων: μια άκαιρη, αχρείαστη και αντιαναπτυξιακή νομοθετική πρωτοβουλία της κυβέρνησης.

Το κείμενο αυτό είναι αποτέλεσμα συλλογικής δουλειάς, καθώς περιλαμβάνει σκέψεις, απόψεις και επιχειρήματα που έχουν κατατεθεί στον δημόσιο διάλογο ενάντια στην απόφαση της κυβέρνησης για την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα. Τα επιχειρήματα δεν αφορούν τις συγκεκριμένες διατάξεις του νομοσχεδίου που τέθηκε σε διαβούλευση στις 8 Φεβρουαρίου 2024 αλλά την ευρύτερη και πιο καθολική συζήτηση περί της ίδρυσης των ιδιωτικών πανεπιστημίων. Θεωρούμε ότι χωρίς αυτή τη «μεγάλη εικόνα» δεν μπορούμε να κατανοήσουμε το μέγεθος του προβλήματος.

Η πρωτοβουλία της κυβέρνησης για την ίδρυση «μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών» (στην πραγματικότητα ιδιωτικών, κερδοσκοπικών) πανεπιστημίων είναι αχρείαστη, γιατί δεν εξυπηρετεί το κεντρικό και διαχρονικό ζητούμενο που αφορά την αναβάθμιση της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα, ούτε επιλύει κάποιο από τα σοβαρά προβλήματα της δημόσιας ανώτατης εκπαίδευσης, όπως είναι η χρόνια υποχρηματοδότηση και υποστελέχωση, η ανεπάρκεια των υποδομών και η έλλειψη της φοιτητικής μέριμνας. Είναι όμως και άκαιρη, γιατί το άρθρο 16 του Συντάγματος αναφέρει ρητά χωρίς κανένα περιθώριο αμφισβησίας ότι «η σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται». Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση είναι αποκλειστικά δημόσια. Η κυβέρνηση επιδιώκει την εμπορευματοποίηση και ιδιωτικοποίηση της δημόσιας δωρεάν ανώτατης εκπαίδευσης, όπως έκανε και στο δημόσιο σύστημα υγείας με τις γνωστές καταστροφικές επιπτώσεις για τη δημόσια υγεία και την οικονομική εξουθένωση των πολιτ(ισσ)ών.

Η ελληνική κοινωνία, οι νέες και οι νέοι, η ίδια η εξέλιξη των επιστημών και των τεχνών, δεν ωφελούνται από την εμπορευματοποίηση και ιδιωτικοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης, η οποία οδηγεί νομοτελειακά στην αποδυνάμωση του δημόσιου πανεπιστημίου, στην υποβάθμιση των σπουδών και των πτυχίων, καθώς και στη γενίκευση επιβολής διδασκτρων και στα δημόσια πανεπιστήμια. Ήδη λειτουργούν παραρτήματα ξένων πανεπιστημίων μέσω των (κερδοσκοπικών) κολεγίων και παρέχουν πτυχία με επαγγελματικά δικαιώματα, χωρίς ουσιαστικές εγγυήσεις ελέγχου της ποιότητας των παρεχόμενων σπουδών, ενώ εκκρεμεί η ρύθμιση επαγγελματικών δικαιωμάτων για πολλά τμήματα του δημόσιου πανεπιστημίου. Το συνολικό εκπαιδευτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτισμικό και εθνικό αποτύπωμα που θα προκύψει από την ίδρυση ιδιωτικών κερδοσκοπικών πανεπιστημίων θα έχει αρνητικό, και επομένως αντιαναπτυξιακό πρόσημο, ιδιαίτερα στην περιφέρεια.

Η παιδεία αποτελεί συλλογική προσπάθεια για να ανταποκριθούν οι κοινωνίες στην πολυπλοκότητα και στις προκλήσεις του παγκόσμιου γίγνεσθαι. Η εκπαίδευση δεν καθορίζει μόνο την κοινωνική, οικονομική, πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη μιας χώρας, αλλά επίσης σχετίζεται με τη βελτίωση της ποιότητας και του προσδόκιμου ζωής του ατόμου. Η μόρφωση διαμορφώνει την ορθή κρίση των πολιτών και επηρεάζει θετικά την ποιότητα και λειτουργία των θεσμών μιας χώρας. Η εκπαίδευση και η γνώση αποτελούν συλλογικά κοινωνικά αγαθά, ας τα προστατεύσουμε μέσα από το πραγματικά ελεύθερο δημόσιο πανεπιστήμιο για όλες και όλους.

Ενάντια στην κυβερνητική προπαγάνδα υπέρ των ιδιωτικών ΑΕΙ, **η πανεπιστημιακή κοινότητα ενωμένη και με όλες τις δυνάμεις της θα υπερασπιστεί το θεσμό του δημόσιου, δωρεάν, δημοκρατικού πανεπιστημίου.**

Συνοπτική παρουσίαση των 24 επιχειρημάτων για τη μη ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα

II. Συνοπτική παρουσίαση των 24 επιχειρημάτων για τη μη ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα

↪1 Το πραγματικά ελεύθερο πανεπιστήμιο είναι ένας δημόσιος χώρος διαλόγου, εκπαίδευσης και έρευνας, ανοιχτός στη συμμετοχή όλων χωρίς κοινωνικοοικονομικούς φραγμούς.

↪2 Η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων αποτελεί ξεκάθαρη παραβίαση του Συντάγματος. Το άρθρο 16 αναφέρει ρητά χωρίς κανένα περιθώριο αμφισημίας ότι «η σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται».

↪3 Καμία σύγκρουση δεν υπάρχει μεταξύ του άρθρου 16 του Συντάγματος με το ενωσιακό και το διεθνές δίκαιο, ώστε να χρειάζεται να εναρμονιστεί το ελληνικό Σύνταγμα με το ενωσιακό/διεθνές δίκαιο.

↪4 Με προκάλυμμα τις πανελλαδικές εξετάσεις, η κυβέρνηση ουσιαστικά καταργεί το ενιαίο σύστημα εισαγωγής/πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση και την ισονομία μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών πανεπιστημίων, δημιουργώντας δύο συστήματα εισαγωγής και δύο ταχύτητες υποψηφίων.

↪5 Ο όρος «μη κρατικά, μη κερδοσκοπικά» πανεπιστήμια είναι εσκεμμένα παραπλανητικός, αφού πρόκειται για ιδιωτικές κερδοσκοπικές επιχειρήσεις.

↪6 Διεθνώς γνωστά ευρωπαϊκά πανεπιστήμια που αναφέρονται στο δημόσιο διάλογο ως δήθεν ιδιωτικά στην πραγματικότητα έχουν δημόσιο χαρακτήρα.

↪7 Εμβληματικά ξένα πανεπιστήμια δεν πρόκειται να ανοίξουν «παραρτήματα» στην Ελλάδα, όπως επικαλείται η κυβέρνηση, γιατί απλά δεν το έπραξαν πουθενά αλλού στον κόσμο, σε πολύ πλουσιότερες χώρες και δυναμικές αγορές σε σχέση με την Ελλάδα.

↪8 Αυτό που θα συμβεί είναι τα κάθε είδους κολλέγια «του ενός ορόφου» με 3 Σχολές και 5 αίθουσες διδασκαλίας παρότι δεν καλύπτουν ούτε στο ελάχιστο τις επιστημονικές προδιαγραφές διδασκαλίας και έρευνας των πανεπιστημίων, να «αναβαθμιστούν» σε «πανεπιστήμια».

↪9 Η συντριπτική πλειονότητα (άνω του 83%) των προπτυχιακών φοιτητών στην Ευρώπη σπουδάζουν σε δημόσια πανεπιστήμια.

↪10 Δεν είναι η Ελλάδα η μόνη χώρα που δεν έχει ιδιωτικά πανεπιστήμια. Είναι όμως η μόνη χώρα που δεν χρηματοδοτεί επαρκώς τα δημόσια πανεπιστήμια υποβαθμίζοντάς τα, ώστε να ανοίξει τον δρόμο στα ιδιωτικά.

↪11 Ο ελληνικός φοιτητικός πληθυσμός που σπουδάζει στο εξωτερικό (στη συντριπτική πλειονότητά του σε μεταπτυχιακό επίπεδο) δεν θα επιλέξει να σπουδάσει σε παραρτήματα ιδιωτικών πανεπιστημίων με δίδακτρα στην Ελλάδα. Συνδέει τις σπουδές με την αναζήτηση επαγγελματικής προοπτικής στη χώρα υποδοχής ή άλλη ευρωπαϊκή χώρα.

↪12 Η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα δεν πρόκειται να προσελκύσει χιλιάδες φοιτήτριες/ητές από άλλες χώρες ώστε να έρθουν εδώ να σπουδάσουν, λόγω μη ελκυστικού ακαδημαϊκού περιβάλλοντος, υψηλού κόστους ζωής και περιορισμένων προοπτικών απασχόλησης.

↪13 Ο ισχυρισμός της κυβέρνησης ότι δήθεν η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων θα αυξήσει τουλάχιστον 1% το ΑΕΠ της χώρας είναι εξωπραγματικός και παραπλανητικός.

↪14 Η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων θα έχει αρνητικές συνέπειες στα περισσότερα Περιφερειακά Πανεπιστήμια με κίνδυνο αυτά να κλείσουν, λόγω της δραματικής μείωσης του αριθμού των εισακτέων σε αυτά, με τραγικά αποτελέσματα για την ευρύτερη ανάπτυξη (οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική) των τοπικών κοινωνιών και της περιφέρειας.

↪15 Τα ιδιωτικά «πανεπιστήμια» με τους όρους που περιγράφονται στο κείμενο αυτό είναι περισσότερο «εκπαιδευτήρια» από τα οποία απουσιάζει η έννοια της έρευνας και η παραγωγή νέας γνώσης, που αποτελεί θεμελιακό συστατικό του ρόλου των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

↪16 Το εργασιακό περιβάλλον στο ιδιωτικό πανεπιστήμιο είναι εξουθενωτικό και δεν ευνοεί την ακαδημαϊκή ανάπτυξη και εξέλιξη του διδακτικού-επιστημονικού προσωπικού.

↪17 Τα παραδείγματα από τις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο προειδοποιούν ότι δήθεν υποκατάστατα της δωρεάν ανώτατης εκπαίδευσης, όπως η χορήγηση φοιτητικών δανείων και υποτροφιών, όχι μόνο έχουν ήδη ναυαγήσει ως πολιτική οξύνοντας τους ταξικούς φραγμούς στην εκπαίδευση, αλλά επίσης προκαλούν μεγάλα κοινωνικά και οικονομικά αδιέξοδα.

↪18 Η Κύπρος, που αποτελεί μάλλον ευρωπαϊκό αντιπαράδειγμα πλήρους ιδιωτικοποίησης της ανώτατης εκπαίδευσης, εξακολουθεί να στέλνει τα παιδιά της για σπουδές στην Ελλάδα, που δεν έχει ιδιωτικά πανεπιστήμια. Περίπου 4.220 παιδιά από την Ελλάδα σπουδάζουν σε ιδιωτικά πανεπιστήμια με δίδακτρα στη Κύπρο. Όμως, ένας σχεδόν τετραπλάσιος αριθμός Κυπρίων (15.000 φοιτήτριες/ητές) σπουδάζουν δωρεάν σε δημόσια πανεπιστήμια στην Ελλάδα.

↪19 Το ποιοτικό δημόσιο πανεπιστήμιο δεν βελτιώνεται περαιτέρω δημιουργώντας δήθεν ανταγωνισμό με την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων. Τα ιδιωτικά πανεπιστήμια είναι κατά κανόνα πολύ λίγα, πολύ μικρά και πολύ μέτρια, ώστε να ανταγωνιστούν τα δημόσια.

↪20 Με την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων η κυβέρνηση επιδίδεται σε εμπόριο ελπίδας και υπόσχεται στις μη προνομιούχες ηλιθίες οικογένειες «οικονομικά συμφέρουσες» σπουδές στον τόπο κατοικίας τους, ενώ οι σπουδές αυτές μπορούν να είναι δωρεάν στο δημόσιο πανεπιστήμιο.

↪21 Στα ιδιωτικά πανεπιστήμια παρατηρούνται πιο συχνά περιστατικά κακοδιαχείρισης, αθέμιτων πρακτικών και παράκαμψης της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, όπως απάτες, οικονομικά σκάνδαλα, χρηματισμός, παραπληντικές πρακτικές προσέληκσης φοιτητών, μη τήρηση κριτηρίων εισαγωγής, προνομιακή εισαγωγή φοιτητών, παραποίηση των στοιχείων εγγραφής, ακόμη και εξαγορά πτυχίων.

↪22 Η αυτοδιοίκηση του δημόσιου πανεπιστημίου διασφαλίζει την ελευθερία του λόγου, την αντιπροσώπευση και τη λογοδοσία διαχείρισης, αλλά ως διαδικασία – πλαίσιο ανοιχτού διαλόγου, αποτελεί και τρόπο παραγωγής γνώσης. Στο ιδιωτικό πανεπιστήμιο η αντίθετη άποψη, αν και διαλεκτικά πάντοτε αναγκαία, περιορίζεται.

↪23 Η δωρεάν φοίτηση στο πανεπιστήμιο δεν αποτελεί απλώς μια «στήριξη στους φτωχούς και στους αδυνάτους». Αποτελεί κατεξοχήν μέσο διεύρυνσης της συμμετοχής στη γνώση και επομένως μέσο καλλιέργειας, προόδου και ανάπτυξης.

↪24 Το μόνο πραγματικά ελεύθερο πανεπιστήμιο είναι το δημόσιο, δωρεάν, δημοκρατικό, ποιοτικό, συμπεριληπτικό πανεπιστήμιο που παρέχει ελεύθερη πρόσβαση στην επιστημονική γνώση και έρευνα ισότιμα σε όλες και όλους, σύμφωνα με τις δυνατότητές τους.

24 λόγοι για τη μη ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα

Το πραγματικά ελεύθερο πανεπιστήμιο είναι ένας δημόσιος χώρος διαλόγου, εκπαίδευσης και έρευνας, ανοιχτός στη συμμετοχή όλων χωρίς κοινωνικοοικονομικούς φραγμούς.

Η ανθρωπότητα στην εποχή των περιβαλλοντικών κινδύνων και της τεχνητής νοημοσύνης έχει ζωτική ανάγκη από κοινωφελή παιδεία. Χρειάζεται παραγωγή και μετάδοση γνώσης χωρίς χειραγώγηση από συμφέροντα. Η λειτουργία των πανεπιστημίων οφείλει να στηρίζεται σε δύο βασικές αρχές: α) στην *αυτοδιοίκησή* του από τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, στη δημοκρατία όσες/οι διοικούν πρέπει να προέρχονται από το σώμα των διοικούμενων και επηρεαζόμενων, β) στην *ακαδημαϊκή ελευθερία* διδασκουσών/όντων και ερευνητριών/ητών, που μέσα στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής δεοντολογίας έχουν την αποκλειστική αρμοδιότητα να αποφασίζουν όλα όσα αφορούν την έρευνα και τη διδασκαλία τους. Η αυτοδιοίκηση και η ακαδημαϊκή ελευθερία στο δημόσιο πανεπιστήμιο δεν διασφαλίζει μόνο την αντιπροσώπευση και τη λογοδοσία διαχείρισης, αλλά ως διαδικασία-πλαίσιο ανοιχτού διαλόγου αποτελεί επίσης τρόπο παραγωγής γνώσης. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά δεν μπορούν να ικανοποιηθούν σε ένα ιδιωτικό πανεπιστήμιο που από τη φύση του λειτουργεί με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια. Μια εκτενής μελέτη περί της ίδρυσης ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα δημοσιεύτηκε σε αυτόν τον [σύνδεσμο](#). Επίσης, πρόσφατη (1-2-2023) εκδήλωση της Συσπείρωσης Πανεπιστημιακών με θέμα «Δημόσιο Πανεπιστήμιο για όλους, το μόνο ελεύθερο» είναι αναρτημένη σε αυτόν τον [σύνδεσμο](#).

Η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων αποτελεί ξεκάθαρη παραβίαση του Συντάγματος. Το άρθρο 16 αναφέρει ρητά χωρίς κανένα περιθώριο αμφισβησίας ότι «η σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται». (ΕΠΟΧΗ, βλ. [άρθρο](#)).

Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, με πλήρη αυτοδιοίκηση και με καθηγήτριες/ητές που είναι δημόσιες/οι λειτουργοί. Το σχέδιο νόμου που κατέθεσε η κυβέρνηση αναφέρει ότι τα Νομικά Πρόσωπα Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης (Μη Κερδοσκοπικά - Μη Κρατικά Πανεπιστήμια) είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου. Η κυβέρνηση λοιπόν επιχειρεί να καταργήσει ένα συνταγματικό άρθρο, απόπειρα που συνιστά πολιτειακή κρίση και είναι επικίνδυνη για το δημοκρατικό πολίτευμα, γιατί δημιουργεί προηγούμενο για την παραβίαση οποιοσδήποτε άλλου άρθρου του Συντάγματος κατά τη βούληση όποιων κυβερνάνε.

Με κοινή τους ανακοίνωση, οκτώ διακεκριμένοι πανεπιστημιακοί καθηγητές συνταγματικού δικαίου, υπογραμμίζουν πως οι προτεινόμενες ρυθμίσεις από την κυβέρνηση σχετικά με τα ιδιωτικά πανεπιστήμια, είναι αντισυνταγματικές (TVXS, βλ. [άρθρο](#)). Με την πρόσφατη (Μάιος του 2023) απόφαση 922/2023 το Συμβούλιο της Επικρατείας αποφάνθηκε κατά λέξη ότι η «ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται στην Ελλάδα αποκλειστικώς από Ιδρύματα που αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, πλήρως αυτοδιοικούμενα και άρα απαγορεύεται απολύτως η σύσταση σχολών ανώτατης εκπαίδευσης από ιδιώτες, ασχέτως του προορισμού ή του χαρακτήρα των σχολών αυτών» (ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ, βλ. [άρθρο](#)).

↪ 3

Καμία σύγκρουση δεν υπάρχει μεταξύ του άρθρου 16 του Συντάγματος με το ενωσιακό και το διεθνές δίκαιο, ώστε να χρειάζεται να εναρμονιστεί το ελληνικό Σύνταγμα με το ενωσιακό/διεθνές δίκαιο.

Το ενωσιακό/διεθνές δίκαιο απλώς δίνει τη διακριτική ευχέρεια, επιτρέπει – δεν επιβάλλει, δεν υποχρεώνει – σε όσα κράτη θέλουν να ιδρύσουν ιδιωτικά πανεπιστήμια, να το πράξουν. Η Ελλάδα, μέσω του άρθρου 16 του Συντάγματος, έχει επιλέξει να μην επιτρέψει την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων. Μια διακρατική συμφωνία με βάση το άρθρο 28 του Συντάγματος, δεν μπορεί να παραμερίσει το άρθρο 16 παρ. 5 και 8 και να επιτρέψει την ίδρυση ιδιωτικού πανεπιστημίου στην Ελλάδα (ΕΠΟΧΗ, βλ. [άρθρο](#)). Το θέμα λοιπόν δεν είναι νομικό, αλλά ζήτημα πολιτικής επιλογής και πολιτικής βούλησης. Επομένως, εάν η Ελλάδα πρόκειται να αλλάξει τη συνταγματική επιλογή της και να επιτρέψει την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων, αυτό πρέπει να γίνει σύμφωνα με τη σχετική συνταγματική διαδικασία, δηλαδή να προηγηθεί η αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος και όχι η καταστρατήγησή του (Constitutionalism, βλ. [άρθρο](#)). Όλα τα παραπάνω φαίνεται ότι έχουν γίνει αντιληπτά από την κυβέρνηση. Η απόδειξη είναι ότι ενώ το προηγούμενο χρονικό διάστημα η κυβέρνηση επικαλούνταν το άρθρο 28 και τις διακρατικές συμφωνίες, ως προμετωπίδα της ρητορικής της για την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων. Παραδόξως στο σχέδιο νόμου που κατατέθηκε στη διαβούλευση απουσιάζει παντελώς οποιαδήποτε αναφορά στην ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων με βάση το άρθρο 28 και τις διακρατικές συμφωνίες (ΕΦΣΥΝ, βλ. [άρθρο](#)).

↪4

Με προκάθυμμα τις πανελληλαδικές εξετάσεις, η κυβέρνηση ουσιαστικά καταργεί το ενιαίο σύστημα εισαγωγής/πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση και την ισονομία μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών πανεπιστημίων, δημιουργώντας δύο συστήματα εισαγωγής και δύο ταχύτητες υποψηφίων.

Δικαίωμα εγγραφής στα ιδιωτικά πανεπιστήμια έχουν: α) οι Έλληνες ή αλλοδαποί πολίτες κάτοχοι απολυτηρίου Γενικού Λυκείου (ΓΕ.Λ.) ή Επαγγελματικού Λυκείου (ΕΠΑ.Λ.) με ελάχιστη βάση εισαγωγής (ΕΒΕ), η οποία προκύπτει από τον μικρότερο εκ των μέσων όρων των βαθμολογιών του συνόλου των εξεταζομένων ανά επιστημονικό πεδίο, πολλαπλασιαζόμενο με τον συντελεστή 0,8, β) οι κάτοχοι ισότιμων απολυτηρίων τίτλων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Δ.Ε.) αναγνωρισμένων Ξένων σχολείων της ημεδαπής, και γ) οι κάτοχοι διεθνών απολυτηρίων τίτλων Δ.Ε. που χορηγούνται από σχολεία της ημεδαπής ή της αλλοδαπής (International Baccalaureate ή αντίστοιχου τίτλου). Στα δημόσια πανεπιστήμια θα έχουν πρόσβαση οι υποψήφιοι/ες εφόσον συγκεντρώσουν τα μόρια της Ελάχιστης Βάσης Εισαγωγής (ΕΒΕ) του Τμήματος για το οποίο ενδιαφέρονται. Αντίθετα, στα ιδιωτικά πανεπιστήμια θα εισάγονται οι υποψήφιοι/ες που θα συγκεντρώσουν τα μόρια της Ελάχιστης Βάσης Εισαγωγής του επιστημονικού Πεδίου, πολλαπλασιαζόμενη με τον χαμηλότερο συντελεστή 0,8. Για παράδειγμα, το 2023 στο 3ο Επιστημονικό Πεδίο (Επιστήμες Υγείας και Ζωής) που περιλαμβάνει 143 Τμήματα μεταξύ των οποίων και η Ιατρική, η ΕΒΕ του επιστημονικού πεδίου ήταν 11,63. Σύμφωνα με το νομοσχέδιο για τα ιδιωτικά πανεπιστήμια, η εισαγωγή στο Τμήμα Ιατρικής ενός ιδιωτικού πανεπιστημίου μπορεί να γίνει εάν ο/η υποψήφιος/α συγκεντρώσει στις πανελληλαδικές εξετάσεις $ΕΒΕ (11,63 \times 0,8) = 9,3$ που αντιστοιχεί σε 9.300 μόρια. Όμως ο χαμηλότερος αριθμός μορίων για την είσοδο στην Ιατρική του ΕΚΠΑ στην Αθήνα ήταν 19.000 μόρια. Το νομοσχέδιο για την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων, διαχωρίζει αυτούς που μπορούν να «αγοράσουν» τις σπουδές και τα πτυχία που επιθυμούν, από αυτούς που δεν μπορούν να πληρώσουν δίδακτρα και έχουν πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση μόνο μέσα από το διάβασμα και την προσπάθεια επιτυχίας στις εξετάσεις. Επιπλέον το νέο νομοσχέδιο επιτρέπει την εισαγωγή στα ελληνικά πανεπιστήμια και όσων μαθητών/τριών κατέχουν το Διεθνές Απολυτήριο (π.χ., International Baccalaureate ή αντίστοιχο τίτλο), το οποίο μέχρι τώρα δεν εξασφάλιζε την πρόσβαση στο δημόσιο πανεπιστήμιο στην Ελλάδα. Το νέο σύστημα άνισης πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση αποσκοπεί στη συρρίκνωση του δημόσιου πανεπιστημίου προς εξασφάλιση πελατείας για τα ιδιωτικά πανεπιστήμια και περιορισμό των κρατικών δαπανών για τη δημόσια ανώτατη εκπαίδευση (ΕΦΣΥΝ, βλ. [άρθρο](#)).

↪5

Ο όρος «μη κρατικά, μη κερδοσκοπικά» πανεπιστήμια είναι εσκεμμένα παραπλανητικός. Τα «πανεπιστήμια» που θα εγκατασταθούν στη χώρα μας θα είναι ιδιωτικές κερδοσκοπικές επιχειρήσεις.

Η κυβέρνηση παραπλανητικά αποκαλεί τα δημόσια πανεπιστήμια «κρατικά» (state), σε αντιδιαστολή με τα δήθεν «μη κρατικά» που θέλει να ιδρύσει, τα οποία όμως στην πραγματικότητα θα είναι ιδιωτικά κερδοσκοπικά πανεπιστήμια με δίδακτρα. Οι «εταίροι» τους θα μπορούν να κερδοσκοπήσουν μέσα από την είσπραξη δικαιωμάτων και την παροχή υπηρεσιών σε αυτά (επίβλεψη, τεχνογνωσία, υποδομές κλπ). Σε αντίθεση με την Αμερική, όπου πράγματι υπάρχουν και «κρατικά» (state) πανεπιστήμια, στην Ευρώπη οι επίσημοι όροι που χρησιμοποιούνται και [από την Eurostat](#), είναι μόνο public (δημόσια) και private (ιδιωτικά) πανεπιστήμια (Participation in tertiary education by type of institution. Τα ελληνικά, όπως άλλωστε και τα υπόλοιπα αντίστοιχα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, δεν είναι κρατικά, αλλά δημόσια, χωρίς δίδακτρα, αυτοδιοικούμενα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Οι διοικήσεις τους δεν διορίζονται από το κράτος αλλά εκλέγονται από την πανεπιστημιακή κοινότητα. Το διδακτικό προσωπικό τους δεν είναι κρατικοί υπάλληλοι, αλλά δημόσιοι λειτουργοί. Τα γνωστικά αντικείμενα, η διδασκαλία και η έρευνα δεν καθορίζονται από το κράτος, αλλά διαμορφώνονται ελεύθερα από το ακαδημαϊκό προσωπικό.

↪6

Διεθνώς γνωστά ευρωπαϊκά πανεπιστήμια που αναφέρονται στο δημόσιο διάλογο ως δήθεν ιδιωτικά στην πραγματικότητα έχουν δημόσιο χαρακτήρα.

Η Οξφόρδη, το Κέιμπριτζ, τα πανεπιστήμια του Λονδίνου (UCL, Imperial, Kings, LSE), του Εδιμβούργου, της Γλασκώβης, κ.λ.π. ιδρύθηκαν πριν από αρκετούς αιώνες από κληροδοτήματα, από συμπράξεις ακαδημαϊκών, από εκκλησιαστικές ή/και επαγγελματικές κοινότητες, από δωρεές ιδιωτών χορηγών και διαθέτουν μεγάλης αξίας περιουσιακά στοιχεία. Όμως είναι δημόσια, όχι ιδιωτικά: δεν είναι κερδοσκοπικά, αλλά όλα τα έσοδα τους επενδύονται στην ανάπτυξη του πανεπιστημίου. Δεν έχουν ιδιοκτήτες-μετόχους, αλλά διοικούνται από ένα Διοικητικό Συμβούλιο με ακαδημαϊκά κριτήρια. Χρεώνουν μεν υψηλά δίδακτρα που πληρώνει ο μικρός αριθμός των ανθρώπων που φοιτούν σε αυτά, λαμβάνουν όμως επίσης σημαντική κρατική χρηματοδότηση, τους παρέχονται φοιτητικά δάνεια από το κράτος ή με την εγγύηση του κράτους, υποτροφίες για την πληρωμή των διδασκτρων, καθώς και χρηματοδότηση ερευνητικών προγραμμάτων από δημόσιους πόρους. Δημόσια είναι και τα υπόλοιπα πανεπιστήμια της Ευρώπης που εμφανίζονται στις λίστες με τα καλύτερα πανεπιστήμια του κόσμου, όπως τα γαλλικά, τα ολλανδικά, κ.λ.π. ([βλ. ενδεικτικά](#)), τα οποία μάλιστα σε αντίθεση με τα βρετανικά είτε δεν έχουν καθόλου είτε χρεώνουν πολύ χαμηλά δίδακτρα.

Εμβληματικά ξένα πανεπιστήμια δεν πρόκειται να ανοίξουν «παραρτήματα» στην Ελλάδα, όπως επικαλείται η κυβέρνηση, γιατί απλά δεν το έπραξαν πουθενά αλλού στον κόσμο, σε πολύ πλουσιότερες χώρες και δυναμικές αγορές σε σχέση με την Ελλάδα.

Ένα πανεπιστήμιο δεν μπορεί να «αναπαραχθεί» με τα ίδια χαρακτηριστικά σε μια άλλη κοινωνία, ούτε καν σε άλλη περιοχή μέσα στην ίδια τη χώρα που ιδρύθηκε, διότι είναι μοναδικό. Τα διεθνώς εμβληματικά πανεπιστήμια, αλλά και κάθε φημισμένο πανεπιστήμιο, δεν είναι «εκπαιδευτικοί γυρολόγοι» που ανοίγουν χαμηλής ακαδημαϊκής αξίας παραρτήματα σε άλλες χώρες. Ούτε οι νομπελίστες καθηγητές που διδάσκουν σε αυτά είναι «ιπτάμενοι διδάσκοντες». Αυτά τα πανεπιστήμια έχουν ιστορία αιώνων και δεν διακινδυνεύουν τη φήμη τους. Επενδύουν τα έσοδά τους για την ακαδημαϊκή ανάπτυξη του μητρικού πανεπιστημίου στη χώρα που αυτό ιδρύθηκε και υπάρχει επί αιώνες. Επίσης, οι επίδοξοι έλληνες ή αλλοδαποί μεγιστάνες που έχουν την οικονομική δυνατότητα να κάνουν μεγάλες χορηγίες, προτιμούν να χορηγήσουν μια πανεπιστημιακή έδρα στο αυθεντικό πανεπιστήμιο στην πόλη και στη χώρα που αυτό λειτουργεί και όχι σε κάποιο «παράρτημα» σε άλλη χώρα. Η κυβέρνηση δεν φαίνεται να κατανοεί ότι τα μεγάλα εμβληματικά πανεπιστήμια δεν είναι «πολυεθνικά μαγαζιά», αλλά εκπαιδευτικά ιδρύματα με ακαδημαϊκή κουλτούρα αιώνων τα οποία αφήνουν ισχυρό αποτύπωμα σε κάθε πτυχή της κοινωνικής και οικονομικής ζωής της χώρας (παιδεία, τέχνες, πολιτισμός, παραγωγή, ανάπτυξη). Η άγνοια και η σύγχυση της κυβέρνησης σε αυτό το ζήτημα καθιστά την πρότασή της για ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων επικίνδυνη για τη χώρα.

Αυτό που θα συμβεί είναι τα κάθε είδους κολλέγια «του ενός ορόφου» με 3 Σχολές και 5 αίθουσες διδασκαλίας παρότι δεν καλύπτουν ούτε στο ελάχιστο τις επιστημονικές προδιαγραφές διδασκαλίας και έρευνας των πανεπιστημίων, να «αναβαθμιστούν» σε «πανεπιστήμια».

Δηλαδή οι απόφοιτες/οι των κολλεγίων να λάβουν και την ακαδημαϊκή αναγνώριση των τίτλων σπουδών (ακαδημαϊκή ισοδυναμία), ως ισότιμων των πτυχίων των ελληνικών δημόσιων πανεπιστημίων, επιπλέον της επαγγελματικής αναγνώρισης των τίτλων σπουδών (επαγγελματικής ισοδυναμίας πτυχίου) που έχουν ήδη λάβει το 2020 με νομοθετική πρωτοβουλία της ΝΔ. Ταυτόχρονα θα δημιουργηθούν συνθήκες, ώστε ιδιωτικά κερδοσκοπικά πανεπιστήμια χαμηλής ακαδημαϊκής ποιότητας να λαμβάνουν «τη σφραγίδα ποιότητας» και να «αναβαθμίζονται» μέσω της Εθνικής Αρχής Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ) και μέσω των συμπράξεων με δημόσια πανεπιστήμια της χώρας μας. Επιπλέον, η πρόσφατη (έτος 2023) κύρωση της διακρατικής συμφωνίας Ελλάδας - Κύπρου για την αναγνώριση των τίτλων σπουδών των ιδιωτικών πανεπιστημίων της Κύπρου, αναγνωρίζει τα πτυχία των ιδιωτικών της Κύπρου ως ισότιμα με τα πτυχία των ελληνικών δημόσιων πανεπιστημίων, *παρακάμπτοντας τις διαδικασίες που απαιτούνται μέσω του ΔΟΑΤΑΠ για την αναγνώριση τίτλων σπουδών. Αυτό διευκολύνει την εγκατάσταση στην Ελλάδα παραρτημάτων Κυπριακών ιδιωτικών πανεπιστημίων.* Εγείρονται ζητήματα ποιότητας των προγραμμάτων σπουδών ως προς τον αριθμό, τον τύπο και το περιεχόμενο των μαθημάτων. Η κυβέρνηση επιδιώκει την εμπορευματοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης με τη μεταφορά πόρων από το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα σε ιδιώτες (ΚΕΠΥ, βλ. [δημοσίευση](#)), όπως έκανε και στο δημόσιο σύστημα υγείας με τις γνωστές καταστροφικές επιπτώσεις για τη δημόσια υγεία. Η δημόσια και δωρεάν εκπαίδευση θα συρρικνωθεί περαιτέρω. Η δρομολογημένη αυτή πορεία οδηγεί νομοτελειακά στη γενίκευση επιβολής διδάκτρων και στα δημόσια πανεπιστήμια.

Η συντριπτική πλειονότητα (άνω του 83%) των προπτυχιακών φοιτητών στην Ευρώπη σπουδάζουν σε δημόσια πανεπιστήμια.

Στην Ελλάδα, στο Λουξεμβούργο, στη Δανία, στην Ιρλανδία και την Ολλανδία, το ποσοστό αυτό ανέρχεται ή αγγίζει το 100%. (βλ. [Eurostat 2024](#)). Επίσης, σε χώρες όπως η Μάλτα, η Βουλγαρία, η Εσθονία, η Γαλλία, η Κροατία, η Λιθουανία, η Ρουμανία, η Σλοβακία και η Σουηδία, τα ποσοστά φοίτησης σε δημόσια πανεπιστήμια κυμαίνονται μεταξύ 85-93%. Αλλά ακόμη και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου ένα σημαντικό ποσοστό φοιτητών σπουδάζει σε ιδιωτικά πανεπιστήμια, όπως στο Ηνωμένο Βασίλειο, στο Βέλγιο, στη Φιλανδία, στη Λετονία, αυτά τα ιδιωτικά πανεπιστήμια χρηματοδοτούνται από δημόσιους πόρους. Στην Πορτογαλία από το 1980 και μετά άνοιξαν πολλά ιδιωτικά πανεπιστήμια, αλλά σήμερα έχει κλείσει το 90% από αυτά λόγω χαμηλής ποιότητας και έλλειψης φοιτητών/τριών. Στη Γερμανία, στα 83 μικρά ιδιωτικά πανεπιστήμια που έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν, σπουδάζει μόλις το 1% του φοιτητικού πληθυσμού. Στη Ηνωμένο Βασίλειο από τα 166 πανεπιστήμια μόνο 8 είναι ιδιωτικά, κι αυτά μικρά, υποβαθμισμένα και άγνωστα. Γενικά, σε ιδιωτικά μη εξαρτώμενα από την κρατική χρηματοδότηση πανεπιστήμια φοιτά περίπου το 10% του συνόλου των φοιτητών των 27 χωρών της ΕΕ. Στην Αυστραλία και στον Καναδά, όπως και στην Ευρώπη, υπάρχουν ελάχιστα ιδιωτικά πανεπιστήμια χαμηλής ποιότητας και άγνωστα. Στις ΗΠΑ τα φημισμένα πανεπιστήμια έχουν δημόσιο χαρακτήρα και είναι μη κερδοσκοπικά.

↪ 10

Δεν είναι η Ελλάδα η μόνη χώρα που δεν έχει ιδιωτικά πανεπιστήμια. Είναι όμως η μόνη χώρα που δεν χρηματοδοτεί επαρκώς τα δημόσια πανεπιστήμια υποβαθμίζοντάς τα, ώστε να ανοίξει τον δρόμο στα ιδιωτικά.

Η Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία θέση της χρηματοδότησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανάμεσα σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ, σύμφωνα με τα τελευταία [στοιχεία](#) του διεθνούς οργανισμού: ξοδεύει 4.300 δολάρια ανά φοιτήτρια/ητή, όταν η Κολομβία (που είναι προτελευταία) ξοδεύει 4.981, το Μεξικό (τρίτο από το τέλος) 5.887 και η γειτονική Τουρκία (τέταρτη από το τέλος) 9.288, δηλαδή υπερδιπλάσια από αυτά που δαπανά η Ελλάδα! Οι χώρες που βρίσκονται στην κορυφή όπως οι ΗΠΑ και το ΗΒ δαπανούν (στην πραγματικότητα, επενδύουν) 36.172 και 29.534 δολάρια ανά φοιτήτρια/ητή αντίστοιχα. Η Ελλάδα βρίσκεται επίσης στην τελευταία θέση στην Ευρώπη των 27 ως προς την κρατική χρηματοδότηση της δημόσιας παιδείας, με τη χρηματοδότηση στο 7,1% του ετήσιου προϋπολογισμού, έναντι του μέσου όρου 9,6% για τα ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια. Η χρηματοδότηση των Πανεπιστημίων το 2010 πριν την οικονομική κρίση ήταν 380 εκατ. ευρώ, ενώ το 2023 μειώθηκε δραματικά στα 116 εκατ. ευρώ, που αντιστοιχεί σε μείωση περίπου 70%. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (2024), από το 2009 έως το 2019 το μόνιμο διδακτικό ερευνητικό προσωπικό (μέλη ΔΕΠ) στα ελληνικά πανεπιστήμια μειώθηκε περίπου κατά 22%, ενώ παράλληλα αυξήθηκαν οι διάφορες κατηγορίες διδακτικού προσωπικού με συμβάσεις περιορισμένου χρόνου και επισφαλείς συνθήκες εργασίας. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2019/20, από το σύνολο των περίπου 19.100 διδασκόντων, μόλις το 52,1% ήταν μέλη ΔΕΠ. Επιπλέον, για την χρονική περίοδο μεταξύ 2008/9 και 2019/20 ο αριθμός των εγγεγραμμένων φοιτητών, εντός της προβλεπόμενης διάρκειας φοίτησης v+2, αυξήθηκε πάνω από 60%. Έτσι, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat (2022), το 2020 η Ελλάδα έφτασε να βρίσκεται στην τελευταία θέση στην Ευρώπη των 27 ως προς την αναλογία φοιτητ(ρι)ών και διδασκουσών/όντων. Συγκεκριμένα, η αναλογία καθηγητ(ρι)ών/φοιτητ(ρι)ών είναι 1 προς 47 στην Ελλάδα, έναντι της αναλογίας 1 προς 13 που είναι ο μέσος όρος στην Ευρώπη των 27. Τέλος, η υποβάθμιση του δημοσίου πανεπιστημίου και η υποτίμηση του ρόλου του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού του αποτυπώνεται και στον χαμηλό μισθό των μελών ΔΕΠ στα ελληνικά πανεπιστήμια που αντιστοιχεί στο 1/3 του μισθού στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.

Το ποσό του 1 δις. ευρώ σε βάθος τριετίας, που η κυβέρνηση υποσχέθηκε ότι θα δοθεί στα πανεπιστήμια από τον τακτικό προϋπολογισμό, το Ταμείο Ανάκαμψης και το ΕΣΠΑ, δεν προβλέπει ούτε μία πρόσληψη μόνιμου διδακτικού ή/και διοικητικού προσωπικού.

Ο ελληνικός φοιτητικός πληθυσμός που σπουδάζει στο εξωτερικό (στη συντριπτική πλειονότητά του σε μεταπτυχιακό επίπεδο) δεν θα επιλέξει να σπουδάσει σε παραρτήματα ιδιωτικών πανεπιστημίων με δίδακτρα στην Ελλάδα. Συνδέει τις σπουδές με την αναζήτηση επαγγελματικής προοπτικής στη χώρα υποδοχής ή άλλη ευρωπαϊκή χώρα.

Σύμφωνα με στοιχεία της UNESCO (OECD/UIS/Eurostat, 2022, 2023), το 2021 ο ελληνικός πληθυσμός που σπούδαζε στο εξωτερικό ήταν 37.600 φοιτήτριες/ητές. ([Global Flow of Tertiary-Level Students](#)). Ο αριθμός αυτός φαίνεται να έχει αυξηθεί το 2022 σε περίπου 40.000. Φοιτούν κυρίως σε Ηνωμένο Βασίλειο (9.500), Γερμανία (4.340), Κύπρο (4.220), Βουλγαρία (4.200), Τουρκία (2.800), Γαλλία (2.300), ΗΠΑ (2.100), Ιταλία (1.500), Ρουμανία (1.000), Ελβετία (800), Σουηδία (700), Δανία (700), Αυστρία (540), Βέλγιο (370), Ισπανία (350), Καναδά (210), Σλοβακία (200), Τσεχία (200), Φινλανδία (180), Αλβανία (170), Αυστραλία (170), Νορβηγία (130), Ιρλανδία (100) και σε διάφορες άλλες χώρες σε μικρότερους αριθμούς. Ο ελληνικός πληθυσμός που σπουδάζει στο εξωτερικό αντιπροσωπεύει μόλις το 0,6% του παγκόσμιου συνόλου του φοιτητικού πληθυσμού που σπουδάζει σε άλλες χώρες και αποτελεί λιγότερο από το 10% του φοιτητικού πληθυσμού που σπουδάζει στην Ελλάδα. Αυτό που αποκρύπτει η κυβέρνηση είναι ότι η μεγάλη πλειοψηφία των φοιτητριών/ητών φεύγει στο εξωτερικό κυρίως για μεταπτυχιακές σπουδές, με την επιδίωξη μετά να αναζητήσει εργασία στη χώρα υποδοχής ή σε κάποια άλλη ευρωπαϊκή χώρα. Μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό (5%, δηλαδή λιγότεροι από 2.000 φοιτητές) των Ελληνίδων και των Ελλήνων που φοιτούν σε άλλη χώρα κάνει προπτυχιακές σπουδές, κυρίως σε σχολές υψηλής ζήτησης και μεγάλης δυσκολίας εισαγωγής μέσω των πανελλαδικών εξετάσεων στην Ελλάδα, όπως για παράδειγμα η Ιατρική, η Νομική και η Πολυτεχνική. Φοιτούν κυρίως σε χώρες της νότιας Ευρώπης, όπως η Βουλγαρία, η Ρουμανία και η Κύπρος, όπου οι σπουδές είναι μάλλον πιο οικονομικές από τις αντίστοιχες σε ιδιωτικό πανεπιστήμιο ή παράρτημα ξένου πανεπιστημίου, εφόσον ιδρυθεί, στην Ελλάδα, αν λάβουμε υπόψη τα υψηλά δίδακτρα, το υψηλό κόστος διαμονής, τη δυσκολία εύρεσης κατοικίας, την ακρίβεια και το υψηλό κόστος ζωής σε μια πόλη όπως η Αθήνα. Επομένως, δεν φαίνεται να έχει βάση ο ισχυρισμός της κυβέρνησης ότι η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων θα ανακόψει τη "ροή" χιλιάδων νέων για σπουδές στο εξωτερικό. Ιδίως αν λάβουμε υπόψη ότι οι προπτυχιακές/οί και κυρίως οι μεταπτυχιακές/οί φοιτήτριες/ητές από την Ελλάδα που έχουν την οικονομική δυνατότητα να σπουδάσουν σε κάποιο φημισμένο πανεπιστήμιο του εξωτερικού, το κάνουν από επιλογή συνδέοντάς το με την αναζήτηση μιας πιθανής εργασιακής προοπτικής στη χώρα υποδοχής, και δεν πρόκειται να αλλάξουν την επιλογή τους για να σπουδάσουν σε ένα αμφίβολης ποιότητας ιδιωτικό πανεπιστήμιο στην Ελλάδα.

Αν η κυβέρνηση επιθυμεί πράγματι να ανακόψει τη «διαρροή» των χιλιάδων νέων που δεν εισάγονται στα ελληνικά δημόσια πανεπιστήμια, δεν έχει παρά να καταργήσει τους φραγμούς, όπως την ελάχιστη βάση εισαγωγής (ΕΒΕ), που εκείνη νομοθέτησε και εφάρμοσε κατά τα τελευταία τρία έτη, αποκλείοντας κάθε χρόνο τουλάχιστον 20.000 φοιτήτριες/ητές από τα ελληνικά δημόσια πανεπιστήμια. Επιπλέον να αυξήσει τον αριθμό των εισακτέων στα πανεπιστήμια μαζί με τη γενναία αύξηση του αριθμού καθηγητών. Επίσης θα πρέπει να αναγνωριστεί πως οι Πανελλήνιες εξετάσεις έχουν κλείσει τον κύκλο τους και πια δεν παίζουν κανέναν ουσιαστικό εκπαιδευτικό ρόλο. Η δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης σε ορισμένα Τμήματα με μόνον το απολυτήριο, η αναβάθμιση της Γ' Λυκείου και η παράλληλη αναβάθμιση του απολυτηρίου, μπορούν να δημιουργήσουν νέες ρεαλιστικές συνθήκες μιας διαφορετικής αντιμετώπισης της εισαγωγής στα πανεπιστήμια.

Η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα δεν πρόκειται να προσελκύσει χιλιάδες φοιτήτριες/ντές από άλλες χώρες ώστε να έρθουν εδώ να σπουδάσουν, λόγω μη ελκυστικού ακαδημαϊκού περιβάλλοντος, υψηλού κόστους ζωής και περιορισμένων προοπτικών απασχόλησης.

Σύμφωνα με στοιχεία της UNESCO (OECD/UIS/Eurostat, 2022), ([βλ. Global Flow of Tertiary-Level Students](#)), το 2021 σπούδαζαν στην Ελλάδα περίπου 23.800 ξένες/οι φοιτήτριες/τές. Προέρχονται κυρίως από την Κύπρο (15.000), Αλβανία (1.400), Γερμανία (1.300), Ρωσία (500), Βουλγαρία (300), Ουκρανία (300), Γεωργία (200), Συρία (200), Ιορδανία (150), Νίγηρα (140), Αίγυπτο (140), Παλαιστίνη (140), Ρουμανία (130), ΗΠΑ (130), Τουρκία (110) και από διάφορες άλλες χώρες σε μικρότερους αριθμούς. Συνολικά, ο αλλοδαπός πληθυσμός που σπουδάζει στην Ελλάδα αντιπροσωπεύει μόλις το 0,4% του παγκόσμιου συνόλου του φοιτητικού πληθυσμού που σπουδάζει σε άλλες χώρες και αποτελεί το 3% του συνόλου του προπτυχιακού φοιτητικού πληθυσμού, το 1,35% του μεταπτυχιακού και το 1,5% του διδακτορικού φοιτητικού πληθυσμού της χώρας, κατατάσσοντας την Ελλάδα στις τελευταίες θέσεις προσέλκυσης αλλοδαπού φοιτητικού πληθυσμού και στους τρεις κύκλους πανεπιστημιακών σπουδών. Ο μέσος όρος των αντίστοιχων τιμών των χωρών του ΟΟΣΑ είναι 4,9%, 14,3%, και 24,3%. OECD (2022) ([Education at a glance 2022 Indicator B6](#). What is the profile of internationally mobile students?). Ενώ σε όλες τις χώρες το ποσοστό των ξένων φοιτητριών/ντών αυξάνεται ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης (από προπτυχιακό, προς μεταπτυχιακό, σε διδακτορικό), στην Ελλάδα συμβαίνει το αντίθετο, δηλώνοντας ότι ούτε ο μεταπτυχιακός ούτε ο διδακτορικός κύκλος σπουδών προσελκύουν ξένες/ους φοιτήτριες/ντές στη χώρα μας. Η πολύ χαμηλή ελκυστικότητα της Ελλάδας σχετίζεται μεταξύ άλλων με: την ομιλούμενη γλώσσα (οι αγγλόφωνες χώρες είναι οι πιο ελκυστικές), την ακρίβεια (υψηλό κόστος διαμονής, δυσκολία εύρεσης κατοικίας, υψηλό κόστος ζωής), την εργασιακή επισφάλεια (περιορισμένες προοπτικές απασχόλησης μετά το πέρας των σπουδών, δυσμενείς εργασιακές συνθήκες, μη ικανοποιητικές απολαβές, χαμηλές οικονομικές επιδόσεις της χώρας), μη ελκυστικό ακαδημαϊκό περιβάλλον (ανεπαρκείς εκπαιδευτικές και εργαστηριακές υποδομές, υποχρηματοδότηση της έρευνας). Η υποχρηματοδότηση της έρευνας, οι περιορισμένες προοπτικές απασχόλησης μετά το πέρας των σπουδών και οι μη ικανοποιητικές απολαβές αποτελούν ίσως τους σημαντικότερους ανασταλτικούς παράγοντες για τη μη προσέλκυση φοιτητικού πληθυσμού, αλλοδαπού και εγχώριου, ιδίως στο επίπεδο των μεταπτυχιακών και διδακτορικών σπουδών και δεν θα επιλυθούν με την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα, με δεδομένο μάλιστα ότι ούτε τα κολλέγια που λειτουργούν ήδη εδώ και χρόνια στη χώρα μας σε συνεργασία με ξένα πανεπιστήμια έχουν καταφέρει να προσελκύσουν στην Ελλάδα σημαντικό φοιτητικό πληθυσμό από το εξωτερικό.

Η διεθνοποίηση των ελληνικών δημόσιων πανεπιστημίων συμβαίνει πολλά χρόνια τώρα μέσα από διεθνείς ακαδημαϊκές συνεργασίες και συμφωνίες. Με την προσπάθεια για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΧΑΕ), τα ευρωπαϊκά και διεθνή προγράμματα κινητικότητας διδασκόντων και φοιτητών, τις στρατηγικές συμπράξεις μεταξύ ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ΕΕ για τη δημιουργία δικτύων/συμμαχιών Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων τα οποία θα χορηγούν κοινά πτυχία. Στα επόμενα χρόνια θα έχουν δημιουργηθεί περισσότερα από 60 δίκτυα ευρωπαϊκών πανεπιστημίων με τη συμμετοχή 500 και πλέον πανεπιστημίων. Στα 41 και πλέον δίκτυα ευρωπαϊκών πανεπιστημίων που λειτουργούν σήμερα περιλαμβάνονται περισσότερα από 280 πανεπιστήμια. Ήδη από το 2019 και σταδιακά, 10 από τα 24 δημόσια ελληνικά πανεπιστήμια συμμετέχουν σε αυτό το ευρωπαϊκό εγχείρημα διεθνοποίησης. Συγκεκριμένα πρόκειται για τα εξής 10 πανεπιστήμια (με αλφαβητική σειρά): Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (EPICUR), Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (CONEX US), Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (CIVIS), Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (EULIST), Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο (ATHENA), Πανεπιστήμιο Αιγαίου (ERUA), Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (INVEST), Πανεπιστήμιο Κρήτης (INGENIUM), Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου (EUNICE), Πολυτεχνείο Κρήτης (EURECA-PRO). Η κυβέρνηση πρέπει να υποστηρίξει αυτές τις πρωτοβουλίες και να ενισχύσει τις δυνατότητες συνεργασίας των ελληνικών δημόσιων πανεπιστημίων με τα ευρωπαϊκά και διεθνή ακαδημαϊκά ιδρύματα. Με σεβασμό στις ακαδημαϊκές αξίες και διατηρώντας τον δημόσιο και δωρεάν χαρακτήρα αυτών των συνεργασιών (ESOS, βλ. [άρθρο](#)).

↪ 13

Ο ισχυρισμός της κυβέρνησης ότι δήθεν η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων θα αυξήσει τουλάχιστον 1% το ΑΕΠ της χώρας είναι εξωπραγματικός και παραπλανητικός.

Για τα 224 δις. ευρώ του ελληνικού ΑΕΠ το 2023, το 1% αντιστοιχεί σε 2,24 δις. ευρώ, τα οποία πρέπει να προέλθουν από τον «κύκλο εργασιών» των ιδιωτικών πανεπιστημίων. Με μια συντηρητική εκτίμηση ότι η μέση ετήσια δαπάνη σπουδών ανά φοιτητή σε ένα ιδιωτικό πανεπιστήμιο στην Ελλάδα θα είναι 10.000 ευρώ, αυτό σημαίνει ότι έσοδα 2,24 δις θα προέλθουν από 224.000 φοιτητές που θα φοιτήσουν σε ελληνικά ιδιωτικά πανεπιστήμια. Ενδεικτικά, το 2020 ο κύκλος εργασιών των 32 ιδιωτικών κολεγίων που λειτουργούσαν στη χώρα ήταν 46.7 εκ ευρώ, στα οποία φοιτούσαν 18.100 φοιτήτριες/ντές. Τα 8 μεγαλύτερα από αυτά τα κολλέγια απορρόφησαν το 89.4% των πωλήσεων του κλάδου (ESOS, βλ. [άρθρο](#)). Ένας συγκεκριμένος εκπαιδευτικός όμιλος το 2021 (χρονιά εφαρμογής της ΕΒΕ για τα δημόσια πανεπιστήμια) αύξησε τον κύκλο εργασιών του κατά 22%, από 45,7εκ (2020) σε 58,4 εκ (2021) (βλ. [βίντεο](#)). Ωστόσο, ακόμη και για 100 ή 200 εκατομμύρια κέρδη να μιλάμε, χάρη στα «δώρα» της κυβέρνησης προς τα κολλέγια (ΕΒΕ, ιστιμία επαγγελματικών δικαιωμάτων και τώρα επιχειρούμενη εξομοίωση πτυχίων), οι αριθμοί απέχουν πολύ από το παραπλανητικά υποσχόμενο 1% (2,24 δις ευρώ) αύξησης του ΑΕΠ της χώρας χάρη στα ιδιωτικά πανεπιστήμια.

↪ 14

Η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων θα έχει αρνητικές συνέπειες στα περισσότερα Περιφερειακά Πανεπιστήμια με κίνδυνο αυτά να κλείσουν, λόγω της δραματικής μείωσης του αριθμού των εισακτέων σε αυτά, με τραγικά αποτελέσματα για την ευρύτερη ανάπτυξη (οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική) των τοπικών κοινωνιών και της περιφέρειας.

Το ελάχιστο κόστος ζωής για μία/έναν φοιτήτρια/ητή που σπουδάζει σε πανεπιστήμιο στην περιφέρεια εκτιμάται τουλάχιστον στα 700-800 ευρώ το μήνα, δηλαδή ετήσιο κόστος για σπουδές άνω των 9.000 ευρώ ετησίως. Εάν κάποια/ος έχει αυτή την οικονομική δυνατότητα και παράλληλα την ευκαιρία να πληρώσει αυτά τα χρήματα σε δίδακτρα σε ιδιωτικό πανεπιστήμιο στην Αθήνα ή στη Θεσσαλονίκη ή σε άλλη μεγάλη πόλη (όπου προβλέπεται να ιδρυθούν τα ιδιωτικά), μάλλον δεν θα πάει να σπουδάσει στο περιφερειακό πανεπιστήμιο στο οποίο θα έχει περάσει με τις πανελλαδικές εξετάσεις. Θα είναι οικονομικότερο να παραμείνει στην πόλη διαμονής του και να πάει στο ιδιωτικό, κι αν είναι χαμηλότερης ποιότητας από το δημόσιο πανεπιστήμιο. Διότι με τις νομοθετικές ρυθμίσεις της κυβέρνησης της ΝΔ οι απόφοιτες/οι τόσο των δημόσιων όσο και ιδιωτικών θα έχουν ισότιμα επαγγελματικά και ακαδημαϊκά δικαιώματα. Έτσι, θα υπάρξει μια περαιτέρω συσσώρευση του φοιτητικού σώματος στα αστικά κέντρα και κυρίως στις πολύ μεγάλες πόλεις, ενώ θα απομειωθεί ο φοιτητικός πληθυσμός στην περιφέρεια. Η αύξηση του αριθμού των πανεπιστημίων σε μια περιφέρεια ευνοεί την ισχυρότερη οικονομική ανάπτυξη και την αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε αυτήν την περιοχή. Επιπλέον, υπάρχουν θετικές δευτερογενείς επιπτώσεις από τα πανεπιστήμια στις γεωγραφικά κοντινά γειτονικές περιφέρειες. Αντίθετα, με τη μείωση του αριθμού των πανεπιστημίων επιβραδύνεται η ανάπτυξη στη συγκεκριμένη περιοχή. Με την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων που σχεδιάζει σήμερα η κυβέρνηση, το συνολικό εκπαιδευτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτισμικό και εθνικό κόστος από την παρακμή της περιφέρειας θα είναι πολύ μεγαλύτερο από τα έσοδα που θα επιφέρουν όσες/οι σπουδάσουν στα ιδιωτικά πανεπιστήμια των μητροπολιτικών κέντρων. Επομένως, τα Περιφερειακά Πανεπιστήμια αντί να ενισχυθούν και να αναπτυχθούν με βάση τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα και την εξειδίκευσή τους σε συγκεκριμένους τομείς, συμβάλλοντας στην εθνική/τοπική οικονομία και στην ανάπτυξη της περιοχής, απλώς θα συρρικνωθούν ή θα εκλείψουν αποδυναμώνοντας την ανάπτυξη της περιφέρειας (TVXS, βλ. [άρθρο](#)).

↪ 15

Τα ιδιωτικά «πανεπιστήμια» με τους όρους που περιγράφονται στο κείμενο αυτό είναι περισσότερο «εκπαιδευτήρια» από τα οποία απουσιάζει η έννοια της έρευνας και η παραγωγή νέας γνώσης, που αποτελεί θεμελιώδες συστατικό του ρόλου των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Διδασκαλία και έρευνα βρίσκονται σε μια διαλεκτική σχέση και αποτελούν τους δύο πυλώνες της ανώτατης εκπαίδευσης. Το διδακτικό-ερευνητικό προσωπικό των πανεπιστημίων δεν μεταφέρει απλά στις/τους φοιτήτριες/ητές την πληροφορία ενός βιβλίου ή επιστημονικού άρθρου, αλλά διδάσκει αυτό που παράγει μέσα από τη διαδικασία της έρευνας. Στα ιδιωτικά πανεπιστήμια υπολείπεται η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της αμφισβήτησης της γνώσης, που είναι στενά συνυφασμένα με την έννοια της έρευνας, αλλά και της δημοκρατίας. Στα ιδιωτικά πανεπιστήμια δημιουργούνται συνθήκες, ώστε η όποια επιστημονική έρευνα να χειραγωγείται από τα συμφέροντα του ιδιώτη που χρηματοδοτεί την έρευνα, αντί αυτή να είναι ελεύθερη, αδέσμευτη και ακηδεμόνευτη, ακολουθώντας τους κανόνες της επιστημονικής δεοντολογίας και ηθικής και λειτουργώντας προς όφελος της κοινωνίας. Επιπλέον, οι ιδιώτες δεν επενδύουν στην έρευνα: στοιχεία της Eurostat (2021) φανερώνουν ότι στην ΕΕ των 27, το συνολικό ποσοστό των υποψήφιων διδακτορισμών/όρων σε ιδιωτικά πανεπιστήμια που στηρίζονται σε ιδιωτικούς πόρους ήταν μόλις 3,2%, επιβεβαιώνοντας ότι η έρευνα είναι σχεδόν αποκλειστικά χρηματοδοτούμενη από κρατικούς/δημόσιους πόρους. Επίσης, σε ποσοστό άνω του 94% των υποψήφιων διδακτορισμών/όρων εκπονούν τη διδακτορική τους διατριβή σε δημόσια πανεπιστήμια ([βλ. Eurostat 2024](#)).

↪16

Το εργασιακό περιβάλλον στο ιδιωτικό πανεπιστήμιο είναι εξουθενωτικό και δεν ευνοεί την ακαδημαϊκή ανάπτυξη και εξέλιξη του διδακτικού-επιστημονικού προσωπικού.

Όπως συμβαίνει και με τα ιδιωτικά κολλέγια, πολλές/οί από τις/τους νέες/ους επιστημότισσες/ήμονες, με καλές σπουδές και γνώσεις, για να βιοποριστούν, θα αναγκαστούν να διδάξουν στα ιδιωτικά πανεπιστήμια πολλές ώρες την εβδομάδα, χωρίς να τους μένει χρόνος να διαβάσουν, να κάνουν έρευνα, να δημοσιεύσουν. Το σχέδιο νόμου προβλέπει 12 ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα (διπλάσιες από τις 6 ώρες διδασκαλίας που έχουν τα μέλη ΔΕΠ των δημόσιων πανεπιστημίων). Η εμπειρία από την εργασία στον ιδιωτικό τομέα προϊδεάζει ότι μάλλον οι ώρες διδασκαλίας θα είναι περισσότερες. Έτσι οι νέες/οι επιστημότισσες/ήμονες μένουν ακαδημαϊκά «εγκλωβισμένες/οι», καθώς δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις να κάνουν έρευνα και να δημοσιεύσουν ερευνητικές εργασίες σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να συγκεντρώσουν τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα για να διεκδικήσουν θέσεις σε καλύτερα πανεπιστήμια. Δε νοείται πανεπιστήμιο δίχως διακριτή χρηματοδότηση στην έρευνα. Η ακαδημαϊκή ελευθερία αμφισβητείται, η αυτονομία της έρευνας χειραγωγείται από οικονομικά και άλλα συμφέροντα. Οι νέες/οι επιστημότισσες/ήμονες στα ιδιωτικά πανεπιστήμια θα είναι απλώς μεταφορείς γνώσης και όχι παραγωγοί και φορείς νέας γνώσης που θα προκύπτει από την ανύπαρκτη έρευνά τους.

Τα παραδείγματα από τις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο προειδοποιούν ότι δήθεν υποκατάστατα της δωρεάν ανώτατης εκπαίδευσης, όπως η χορήγηση φοιτητικών δανείων και υποτροφιών, όχι μόνο έχουν ήδη ναυαγήσει ως πολιτική οξύνοντας τους ταξικούς φραγμούς στην εκπαίδευση, αλλά επίσης προκαλούν μεγάλα κοινωνικά και οικονομικά αδιέξοδα.

Τα φοιτητικά δάνεια παράγουν νέες/ους επιστημόνισσες/ήμονες εξαρχής χρεωμένες/ους και αιχμάλωτες/ους στην αγορά, ενώ δημιουργούν τραπεζικές πιστωτικές φούσκες. Στις ΗΠΑ πάνω από το 50% των φοιτητριών/ητών λαμβάνει δάνειο για να πληρώσει τα δίδακτρα των σπουδών και να καλύψει το κόστος διαβίωσης. Υπάρχουν 45 εκ δανειολήπ(ρι)ες φοιτητικών δανείων με χρέος δεκάδων χιλιάδων δολαρίων έκαστη/ος. Ένα μέρος τους θα εγκαταλείψει τις σπουδές και δεν θα πάρει ποτέ πτυχίο, όμως θα του μείνει εφόρου ζωής το χρέος του δανείου. Στις ΗΠΑ τα χρέη από τα φοιτητικά δάνεια φθάνουν στο αστρονομικό ποσό των 1,77 τρις δολαρίων αρκετά από τα οποία είναι ανεξόφλητα. Το μέσο χρέος για κάθε φοιτήτρια/ητή είναι περίπου 40 χιλ δολάρια, ενώ για ορισμένες Σχολές ανέρχεται στις 150 χιλ δολάρια (Νομικές), στις 200 χιλ δολάρια (Ιατρικές) ή ακόμη και στις 300 χιλ δολάρια (Οδοντιατρικές) ([βλ. Student Loan Debt Statistics: 2022](#)). Το χρέος των φοιτητικών δανείων στην Αμερική ξεπερνά κάθε άλλου τύπου χρέους. Για παράδειγμα είναι 6 φορές μεγαλύτερο από το χρέος των πιστωτικών καρτών και 5 φορές μεγαλύτερο από το ελληνικό δημόσιο χρέος. Η χρηματοδότηση της ανώτατης εκπαίδευσης μέσω φοιτητικού δανεισμού αποτελεί ένα «φόρο φτώχειας», υπό την έννοια ότι οι φτωχότερες/οι χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να αποπληρώσουν το δάνειο και τους τόκους που συσσωρεύονται. Επομένως σπουδάζουν με υψηλότερο κόστος, αυξάνοντας την τιμή του πτυχίου. Το πρόβλημα γίνεται εντονότερο στα άτομα που είτε λόγω φυλής (Αφροαμερικάνες/οι, Ισπανόφωνες/οι) είτε λόγω φύλου (γυναίκες) η οικονομική αδυναμία ενυπάρχει και τροφοδοτείται από κοινωνικά στερεότυπα και αποκλεισμούς. Από σχετικές μελέτες (Institute for Fiscal Studies, 2017) ([βλ. Higher Education Funding in England](#)) προκύπτει ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο, μέσα σε μια εικοσαετία καθολικής εισαγωγής διδασκτρών στα πανεπιστήμια, το χρέος από τα φοιτητικά δάνεια το 2023 εικοσαπλασιάστηκε, ξεπερνώντας τα 200 δισ. λίρες. Οι φοιτήτριες/ητές από τα φτωχότερα οικονομικά στρώματα που αναγκάστηκαν να πάρουν δάνειο για να σπουδάσουν, ως απόφοιτες/οι πλέον έχουν ατομικό χρέος σπουδών 57 χιλ. λιρών. Επιπλέον, ιδιωτικά funds έχουν αγοράσει από τις τράπεζες μέρος των φοιτητικών δανείων σε τιμές πολύ χαμηλότερες της λογιστικής αξίας τους, ενώ απαιτούν από τις/τους δανειολήπτριες/ήπτες την αποπληρωμή του δανείου στη λογιστική του αξία, με σκοπό την κερδοσκοπία ([βλ. Student loan book sale](#)). Σύμφωνα με στοιχεία του European University Association (2021), ([βλ. Public Funding Observatory](#)) στο Ηνωμένο Βασίλειο για το χρονικό διάστημα από 2008/09 έως 2018/19 η άμεση κρατική χρηματοδότηση των πανεπιστημίων μειώθηκε κατά 63%. Την ίδια περίοδο αυξήθηκε η έμμεση χρηματοδότηση των πανεπιστημίων μέσω της αύξησης των φοιτητικών δανείων (και δευτερευόντως μέσω υποτροφιών) για την κάλυψη των διδασκτρών. Όμως αυτή η έμμεση κρατική επιχορήγηση των πανεπιστημίων με την παροχή φοιτητικών δανείων μετατρέπεται σε ιδιωτικό χρέος για τις/τους δανειολήπτριες/ήπτες φοιτήτριες/ητές και σε επιχειρηματική δραστηριότητα για το κράτος-δανειστή (ή για κάποιο ιδιωτικό fund που θα τα αγοράσει), αφού τα φοιτητικά δάνεια θα αποπληρωθούν προσαυξημένα με τόκους. Το παράδειγμα της αλόγιστης χορήγησης καταναλωτικών και στεγαστικών δανείων που όμως δεν μπορούν να αποπληρωθούν από τις/τους δανειολήπτριες/ήπτες, αυξάνοντας το ιδιωτικό χρέος, που το γνωρίζουμε καλά και στην Ελλάδα, προϊδεάζει για την έκβαση της χορήγησης φοιτητικών δανείων και των μακροχρόνιων δραματικών συνεπειών που θα έχει για όσες/ους νέες/ους δεν το γνωρίζουμε καλά και στην Ελλάδα, προϊδεάζει για την έκβαση της χορήγησης φοιτητικών δανείων και των μακροχρόνιων δραματικών συνεπειών που θα έχει για όσες/ους νέες/ους δεν μπορέσουν να το αποπληρώσουν, όταν πια τελειώσουν τις σπουδές τους ή ακόμη κι εάν τις εγκαταλείψουν και δεν πάρουν πτυχίο (TVXS, βλ. [άρθρο](#)).

Η Κύπρος, που αποτελεί μάλιστα ευρωπαϊκό αντιπαράδειγμα πλήρους ιδιωτικοποίησης της ανώτατης εκπαίδευσης, εξακολουθεί να στέλνει τα παιδιά της για σπουδές στην Ελλάδα, που δεν έχει ιδιωτικά πανεπιστήμια.

Το αντιπαράδειγμα της Κύπρου με την εσπευσμένη «αναβάθμιση» των κολεγίων σε ιδιωτικά «πανεπιστήμια» και την αλόγιστη ιδιωτικοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης δεν ταιριάζει στην ευρωπαϊκή και ελληνική εκπαιδευτική κουλτούρα και ιστορία. Στα ιδιωτικά πανεπιστήμια (πρώην κολέγια) της Κύπρου καταφεύγουν υποψήφιοι/οι που δεν πέτυχαν στις πανελλαδικές εξετάσεις στην Ελλάδα ή σε τρίτες χώρες με ανάλογα συστήματα εισαγωγής. Στα ιδιωτικά πανεπιστήμια η εισαγωγή γίνεται μόνο με το απολυτήριο του λυκείου χωρίς καθολικά συμφωνημένα σε εθνικό επίπεδο κριτήρια και βάσει της δυνατότητας καταβολής υψηλών διδάκτρων. Εξαιρεση αποτελούν τα δημόσια πανεπιστήμια της Κύπρου (Πανεπιστήμιο Κύπρου και Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου), τα οποία διατηρούν ισχυρά ακαδημαϊκά κριτήρια για την επιλογή των εισακτέων τους. Περίπου **4.220 παιδιά από την Ελλάδα σπουδάζουν σε ιδιωτικά πανεπιστήμια με δίδακτρα στη Κύπρο**. Ωστόσο, ένας σχεδόν **τετραπλάσιος αριθμός Κυπρίων (15.000 φοιτήτριες/ντές) σπουδάζουν δωρεάν σε δημόσια πανεπιστήμια στην Ελλάδα**. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με στοιχεία της UNESCO (OECD/UIS/Eurostat, 2022), ([βλ. Global Flow of Tertiary-Level Students](#)) το 2021 σπούδαζαν στο εξωτερικό 26.720 Κύπριοι/οι φοιτήτριες/ντές. Φοιτούσαν κυρίως σε Ελλάδα (15.000), Ηνωμένο Βασίλειο (8.500), Γερμανία (900), ΗΠΑ (400), Βουλγαρία (300), Τσεχία (200), και σε διάφορες άλλες χώρες σε μικρότερους αριθμούς. Ο κυπριακός πληθυσμός που σπουδάζει στο εξωτερικό αντιπροσωπεύει μόλις το 0,4% του παγκόσμιου συνόλου του φοιτητικού πληθυσμού που σπουδάζει σε άλλες χώρες. Από την άλλη, ο αλλοδαπός πληθυσμός που σπούδαζε στην Κύπρο το 2021 ήταν περίπου 11.700 φοιτήτριες/ντές. Προέρχονταν κυρίως από την Ελλάδα (4.220), Ινδία (2.800), Νεπάλ (1.600), Νιγηρία (350), Μπαγκλαντές (300), Ρωσία (200), Πακιστάν (200) και από διάφορες άλλες χώρες σε μικρότερους αριθμούς. ο αλλοδαπός πληθυσμός που σπουδάζει στην Κύπρο αντιπροσωπεύει μόλις το 0,2% του παγκόσμιου συνόλου του φοιτητικού πληθυσμού που σπουδάζει σε άλλες χώρες. Επομένως, το δήθεν «success story» της Κύπρου στην ανώτατη εκπαίδευση, με τον ισχυρισμό ότι οι νέες/οι Κύπριοι/οι σπουδάζουν στα ιδιωτικά πανεπιστήμια στη χώρα τους και δεν φεύγουν για σπουδές στο εξωτερικό, δεν ευσταθεί. Ο αριθμός των Κυπρίων που φεύγει για σπουδές στο εξωτερικό είναι υπερδιπλάσιος από τον αριθμό των αλλοδαπών που πηγαίνουν να σπουδάσουν στην Κύπρο. Μάλιστα περίπου τα 3/5 των Κυπρίων φοιτητριών/ντών έρχονται να σπουδάσουν στην Ελλάδα που δεν έχει ιδιωτικά πανεπιστήμια.

↪ 19

Το ποιοτικό δημόσιο πανεπιστήμιο δεν βελτιώνεται περαιτέρω δημιουργώντας δήθεν ανταγωνισμό με την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων. Τα ιδιωτικά πανεπιστήμια είναι κατά κανόνα πολύ λίγα, πολύ μικρά και πολύ μέτρια, ώστε να ανταγωνιστούν τα δημόσια.

Σε όλες τις χώρες της Ευρώπης και σε όλες τις διεθνείς κατατάξεις τα δημόσια πανεπιστήμια κατατάσσονται σε πολύ υψηλότερες θέσεις από τα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Τα 24 ελληνικά δημόσια πανεπιστήμια κατατάσσονται πολύ πάνω από το μέσο ευρωπαϊκό επίπεδο και τα μισά από αυτά συγκαταλέγονται μεταξύ των κορυφαίων του κόσμου, στο 1-5% παγκοσμίως των καλύτερων ανώτατων εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων σε σύνολο περίπου 35 χιλ πανεπιστημίων ([βλ. Webometrics](#)). Αντίστοιχα οι καθηγήτριες/ντές των ελληνικών πανεπιστημίων κατατάσσονται στο 1-5% των επιστημονισσών/όνων παγκοσμίως με τη μεγαλύτερη επιρροή στον επιστημονικό-ερευνητικό τομέα τους. Συνεπώς το επιχείρημα ότι ο ανταγωνισμός των ιδιωτικών κερδοσκοπικών ξένων πανεπιστημίων θα βελτιώσει τα δημόσια δωρεάν ελληνικά πανεπιστήμια δεν έχει καμία βάση. Για την περαιτέρω βελτίωση του δημόσιου πανεπιστημίου και την ενίσχυση της ανώτατης εκπαίδευσης και έρευνας, η πολιτεία πρέπει να ξεκινήσει άμεσα με την αντιμετώπιση της υποστελέχωσης και της υποχρηματοδότησης των πανεπιστημίων, με τη βελτίωση των υποδομών, την αύξηση του προσωπικού και των μισθολογικών απολαβών του και την ενίσχυση της φοιτητικής μέριμνας. Η χώρα σήμερα χρειάζεται ισχυρά δημόσια πανεπιστήμια που θα ανακόψουν το *brain drain* και θα διασφαλίσουν την επιστροφή των Ελληνίδων και Ελλήνων πανεπιστημιακών του εξωτερικού σε ελκυστικά πλαίσια εργασίας.

↪20

Με την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων η κυβέρνηση επιδίδεται σε εμπόριο ελπίδας και υπόσχεται στις μη προνομιούχες λαϊκές οικογένειες «οικονομικά συμφέρουσες» σπουδές στον τόπο κατοικίας τους, ενώ οι σπουδές αυτές μπορούν να είναι δωρεάν στο δημόσιο πανεπιστήμιο.

Πολλές/οί νέες/οι σπουδάζουν σε κάποιο δημόσιο πανεπιστήμιο μακριά από τον τόπο κατοικίας με έξοδα για μετακίνηση, διαμονή, στέγαση και σίτιση που επιβαρύνουν τον οικογενειακό προϋπολογισμό, λόγω της έλλειψης φοιτητικής μέριμνας. Το ελάχιστο κόστος ζωής για μία/έναν φοιτήτρια/ητή που σπουδάζει σε πανεπιστήμιο στην περιφέρεια εκτιμάται τουλάχιστον στα 700-800 ευρώ το μήνα, δηλαδή ετήσιο κόστος για σπουδές άνω των 9.000 ευρώ ετησίως. Η κυβέρνηση υπονοεί ότι τα δίδακτρα του ιδιωτικού πανεπιστημίου θα είναι κάπως μικρότερα από τα έξοδα διαμονής σε μια άλλη πόλη μακριά από τον τόπο κατοικίας για σπουδές σε δημόσιο πανεπιστήμιο, καθιστώντας «οικονομικά συμφέρουσες» τις σπουδές σε ιδιωτικό. Για να σταματήσει το εμπόριο ελπίδας που εγκλωβίζει τις/τους νέες/ους και τις οικογένειες τους αρκεί η ενίσχυση των δημόσιων πανεπιστημίων και των δημόσιων Ι.Ε.Κ. σε προσωπικό, υποδομές και χρηματοδότηση, καθώς και η ενίσχυση της φοιτητικής μέριμνας, ώστε να εξασφαλιστεί η δυνατότητα καθολικής δωρεάν φοίτησης.

Στα ιδιωτικά πανεπιστήμια παρατηρούνται πιο συχνά περιστατικά κακοδιαχείρισης, αθέμιτων πρακτικών και παράκαμψης της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, όπως απάτες, οικονομικά σκάνδαλα, χρηματισμός, παραπλανητικές πρακτικές προσέληξης φοιτητών, μη τήρηση κριτηρίων εισαγωγής, προνομιακή εισαγωγή φοιτητών, παραποίηση των στοιχείων εγγραφής, ακόμη και εξαγορά πτυχίων.

Σύμφωνα με τον Guardian (The Guardian, βλ. [άρθρο](#)), στις ΗΠΑ το 2024 επιδικάστηκε πρόστιμο 62 εκατ. δολαρίων σε βάρος 3 φημισμένων πανεπιστημίων (Brown, Yale, Columbia), επειδή οι διοικήσεις τους ευνοούσαν την εισαγωγή πλούσιων υποψήφιων φοιτητριών/ντών σε αυτά τα ιδρύματα. Για τον ίδιο λόγο, το 2022 άλλα 4 γνωστά πανεπιστήμια πλήρωσαν πρόστιμο περίπου 20 εκατ. δολαρίων το καθένα (The University of Chicago, Vanderbilt, Emory, Rice) (The Guardian, βλ. [άρθρο](#)). Αντίστοιχες δικαστικές αποφάσεις αναμένονται και για τα υπόλοιπα 7 από το σύνολο των 17 φημισμένων πανεπιστημίων των ΗΠΑ, τα οποία κατηγορούνται για αντι-ακαδημαϊκές πρακτικές που αδικούν τις/τους οικονομικά ασθενέστερες/ους υποψήφιες/ους φοιτήτριες/ντές, που, ενώ έχουν υψηλές ακαδημαϊκές επιδόσεις, δεν γίνονται δεκτές/οί, επειδή δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να πληρώσουν τα υψηλά δίδακτρα (Cornell University, the University of Pennsylvania, Georgetown University, Caltech, Northwestern University, Dartmouth College, Johns Hopkins University, Duke University, the Massachusetts Institute of Technology and the University of Notre Dame). Αλλά και παλιότερα, έρευνα του Observer το 2004 ανέδειξε το μείζον σκάνδαλο με τα πτυχία προς πώληση από φημισμένα πανεπιστήμια του Ηνωμένου Βασιλείου, τα οποία, για να μην χάσουν τα έσοδα από τα δίδακτρα, απένημαν προπτυχιακά και μεταπτυχιακά διπλώματα σε φοιτήτριες/ντές, οι οποίες/οι θα έπρεπε να αποτύχουν, καθώς δεν είχαν γράψει προβιβασίμο βαθμό στις εξετάσεις (The Guardian, βλ. [άρθρο](#)). Όπως αναφέρεται στον Guardian (The Guardian, βλ. [άρθρο](#)), η φοίτηση σε καλή πανεπιστήμια στις ΗΠΑ είναι προνόμιο των οικονομικά ευκατάστατων λευκών ανδρών, ενώ για τα ασθενέστερα οικονομικά στρώματα υπάρχουν εμπόδια που ενισχύονται από προκαταλήψεις ως προς το φύλο, τη φυλή και άλλα χαρακτηριστικά. Σίγουρη θέση φοίτησης στα καλή πανεπιστήμια έχουν τα τέκνα των πλούσιων οικογενειών που οι γονείς τους είτε έχουν αποφοιτήσει από τα πανεπιστήμια αυτά είτε τους έχουν καταθέσει μεγάλα ποσά ως δωρεές – συνήθως και τα δύο. Για παράδειγμα, στο Χάρβαρντ, το ποσοστό αποδοχής για φοιτήτριες/ντές των οποίων οι γονείς έχουν κάνει δωρεές στο ίδρυμα είναι περίπου 33%, σε σύγκριση με ένα συνολικό ποσοστό αποδοχής κάτω του 6%. Αυτό δεν αποτελεί έκπληξη καθώς σε πέντε από τα πιο φημισμένα πανεπιστήμια στις ΗΠΑ οι περισσότερες/οι φοιτήτριες/ντές προέρχονται από το ανώτερο εισοδηματικά 1%, παρά από το χαμηλότερο 60%. (The Guardian, βλ. [άρθρο](#)). Επομένως, ο ισχυρισμός της κυβέρνησης ότι σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων θα αυξήσει την κοινωνική κινητικότητα και την πρόσβαση των παιδιών των ασθενέστερων οικονομικά οικογενειών στην ανώτατη εκπαίδευση όχι μόνο είναι τελείως αβάσιμος, αλλά και ανατρέπεται από τη διεθνή πραγματικότητα.

Στην Ελλάδα, οι έντονες οικονομικές ανισότητες που συνεχώς διευρύνονται και η ραγδαία φτωχοποίηση όλο και μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού, δεν αφήνουν κανένα περιθώριο παρερμηνείας για την αδυναμία πρόσβασης των μεσαίων και χαμηλών οικονομικών στρωμάτων στα ιδιωτικά κερδοσκοπικά πανεπιστήμια.

Η αυτοδιοίκηση του δημόσιου πανεπιστημίου διασφαλίζει την ελευθερία του λόγου, την αντιπροσώπευση και τη λογοδοσία διαχείρισης, αλλά ως διαδικασία – πλαίσιο ανοιχτού διαλόγου, αποτελεί και τρόπο παραγωγής γνώσης. Στο ιδιωτικό πανεπιστήμιο η αντίθετη άποψη, αν και διαλεκτικά πάντοτε αναγκαία, περιορίζεται και ελέγχεται.

Χαρακτηριστικό τα πολύ πρόσφατα παραδείγματα «νεο-μακαρθισμού» σε πανεπιστήμια κυρίως των ΗΠΑ και δευτερευόντως του Ηνωμένου Βασιλείου. Με αφορμή την αντιμετώπιση «φαινομένων αντισημιτισμού» στις πανεπιστημιούπολεις, λόγω της επίθεσης του Ισραήλ στη Λωρίδα της Γάζας ως απάντηση στην τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς στο έδαφος του Ισραήλ, επιβλήθηκαν πειθαρχικά μέτρα, διώξεις, διαπόμπευση και επαγγελματική εξόντωση φοιτητ(ρι)ών και καθηγητ(ρι)ών, καθώς και απολύσεις - παραιτήσεις πρυτάνεων (ΕΦΣΥΝ, βλ. [άρθρο](#)). Αντιμέτωπος/οι με το στίγμα του «αντισημιτισμού» βρέθηκαν όσες/οι πήραν θέση υπέρ της κατάπαυσης πυρός, του τερματισμού του πολέμου του Ισραήλ με τη Χαμάς και της προστασίας των αμάχων στη Λωρίδα της Γάζας, όπου έχουν σκοτωθεί τουλάχιστον 26.000 άνθρωποι, στη μεγάλη πλειονότητά τους γυναίκες και παιδιά. Οι πρυτάνισσες τριών εμβληματικών πανεπιστημίων των ΗΠΑ (Χάρβαρντ, Πενσυλβάνια, Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Μασαχουσέτης) υπέστησαν αφόρητες πολιτικές πιέσεις, εκφοβισμό, ακρόαση σε ειδική επιτροπή του Κογκρέσου, απειλές για ακύρωση μεγάλων δωρεών στα πανεπιστήμια από ευεργέτες-πρώην αποφοίτους τους (The Guardian, βλ. [άρθρο](#)). Εβδομήντα μέλη του Κογκρέσου (και του ρεπουμπλικανικού και του δημοκρατικού κόμματος) απεύθυναν επιστολή προς τα διοικητικά συμβούλια των τριών πανεπιστημίων να απολύσουν τις πρυτάνισσές τους. Κατηγορήθηκαν ότι επέτρεψαν και δεν αντιμετώπισαν επαρκώς την ανάπτυξη αντισημιτισμού στα πανεπιστήμιά τους και ενώ το MIT υπερασπίστηκε σθεναρά τη δική του πρυτάνισσα, οι άλλες δύο, της Πενσυλβάνιας και του Χάρβαρντ, εξαναγκάστηκαν σε παραίτηση και δημόσια συγγνώμη (The Washington Post, βλ. [άρθρο](#)). Είναι εύλογος ο έντονος προβληματισμός της πανεπιστημιακής κοινότητας για την επαπειλούμενη ακαδημαϊκή ελευθερία της έκφρασης στα ιδιωτικά πανεπιστήμια που θα χρηματοδοτούνται από ιδιωτικά κεφάλαια.

↳23

Η δωρεάν φοίτηση στο πανεπιστήμιο δεν αποτελεί απλώς μια «στήριξη στους φτωχούς και στους αδυνάτους». Αποτελεί κατεξοχήν μέσο διεύρυνσης της συμμετοχής στη γνώση και επομένως μέσο καλλιέργειας, προόδου και ανάπτυξης.

Η οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ανάπτυξη μιας χώρας σχετίζεται, επηρεάζεται και διαμορφώνεται από την πανεπιστημιακή εκπαίδευση των πολιτ(ισσ)ών της. Η φοίτηση στο πανεπιστήμιο και η κατοχή του πτυχίου αποτελούν τον σημαντικότερο μηχανισμό κοινωνικής κινητικότητας και οικονομικής ανέλιξης σε μια σύγχρονη δημοκρατία. Η φοίτηση στο πανεπιστήμιο και η κατοχή του πτυχίου αποτελούν τον σημαντικότερο μηχανισμό κοινωνικής κινητικότητας και οικονομικής ανέλιξης σε μια σύγχρονη δημοκρατία. Η πρόσβαση στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση πρέπει να διευκολύνεται σε όλο το βίο. Αποτελεί επένδυση όχι μόνο για την οικονομία, αλλά και για τη λειτουργία της κοινωνίας και της δημοκρατίας. Η κυβέρνηση χρησιμοποιεί τα ιδιωτικά πανεπιστήμια ως πρόσχημα για να μεταφέρει στον ιδιωτικό τομέα τη θεμελιώδη συνταγματική της υποχρέωση να χρηματοδοτεί, να στελεχώνει και να εξοπλίζει τη δημόσια ανώτατη εκπαίδευση. Οι πολίτ(ισσ)ες θα αναγκαστούν να πληρώνουν δίδακτρα για μια υπηρεσία που σε ολόκληρο τον κόσμο, παρά τη λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων, είναι δημόσια και δωρεάν για όσες/ους δεν έχουν δυνατότητα να επιλέξουν την ιδιωτική οδό των διδασκτρων. Ιδιαίτερα όταν η κοινωνική πρόνοια για δημόσια παιδεία και δημόσια υγεία καταρρέει.

↪24

Το μόνο πραγματικά ελεύθερο πανεπιστήμιο είναι το δημόσιο, δωρεάν, δημοκρατικό, ποιοτικό, συμπεριληπτικό πανεπιστήμιο που παρέχει ελεύθερη πρόσβαση στην επιστημονική γνώση και έρευνα ισότιμα σε όλες και όλους, σύμφωνα με τις δυνατότητές τους.

Τα 24 δημόσια πανεπιστήμια παρέχουν πλουσιοπάροχα και ανιδιοτελώς στις νέες και στους νέους τη γνώση, τη μόρφωση, την καλλιέργεια, την εκπαίδευση, τη μεθοδολογία, διευκολύνοντας την κοινωνική κινητικότητα. Τα 24 δημόσια πανεπιστήμια ανταποκρίνονται στις προσδοκίες της νέας γενιάς και καλλιεργούν την πρόοδο των επιστημών, των τεχνών και του πολιτισμού προς όφελος της κοινωνίας. Τα 24 δημόσια πανεπιστήμια είναι πυλώνες του κοινωνικού κράτους, παραγωγική δύναμη της εθνικής ανάπτυξης και της οικονομίας.

Το πανεπιστήμιο είναι πολύ σοβαρή υπόθεση για να μην είναι δημόσιο.

Από την ίδρυση του πρώτου πανεπιστημίου στην Ελλάδα (ΕΚΠΑ το 1837), οι Ελληνίδες και οι Έλληνες εμπιστεύονται τα 24 δημόσια πανεπιστήμια που λειτουργούν σήμερα στη χώρα μας. Έχει έρθει η στιγμή να τα εμπιστευτεί και η πολιτεία, ενισχύοντάς τα με πράξεις κι όχι με λόγια, παρέχοντας πραγματική ενίσχυση και υποστήριξη και όχι διαρκή δυσφήμιση και υπονόμηση.

ΔΗΜΟΣΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
για όλες και όλους
Το μόνο ελεύθερο

ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ / ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2024